

Opvoeden: Hoe doen ouders in Nederland dat?

De invloed van demografische kenmerken van ouders op de opvoedingsdimensies van ouders

Klein Koerkamp, H. M. - 3434141

Klerx, B. C. M. - 3244970

Kreuning, C. - 3229874

Leistra, A. M. - 3555216

Bachelorthesis Pedagogische Wetenschappen - 20060004209-3

Cursusjaar 2009-2010

Begeleidster: Verhoeven, M.

28 juni 2010

Samenvatting

Achtergrond: De invloed van opvoedkundig gedrag van ouders op het gedrag van kinderen is regelmatig onderzocht. Echter, kenmerken van vaders en moeders die invloed hebben op het opvoedkundig gedrag, zijn nog nauwelijks onderzocht. Dit onderzoek is uitgevoerd om in kaart te brengen wat de invloed is van drie demografische kenmerken, namelijk de leeftijd, het opleidingsniveau van ouders en de gezinsgrootte, op het opvoedingsgedrag van ouders. **Methode:** Aan het cross-sectionele onderzoek hebben 96 moeders en 97 vaders deelgenomen. Vaders en moeders hebben onafhankelijk van elkaar vragenlijsten met betrekking tot het opvoedkundig gedrag ingevuld. Vervolgens is er door middel van een regressieanalyse gekeken of leeftijd, opleidingsniveau en gezinsgrootte, van invloed zijn op warmte, negatief controlerend-, structurerend- en stimulerend opvoedingsgedrag. **Resultaten:** Onderzoek naar de invloed van de demografische kenmerken heeft uitgewezen dat leeftijd en gezinsgrootte het stimulerende opvoedingsgedrag van vaders kunnen voorspellen. Het opleidingsniveau heeft invloed op de warmte van moeder. Leeftijd heeft een voorspellende waarde voor negatief controlerend- en stimulerend opvoedingsgedrag van moeder. **Conclusie:** Geconcludeerd kan worden dat verschillende opvoedingsdimensies door verschillende demografische kenmerken verklaard kunnen worden. Hierbij zijn er verschillen gevonden tussen vaders en moeder. Meer onderzoek naar deze effecten is gewenst. Risicofactoren kunnen dan sneller geïdentificeerd worden en hulpverlening kan effectiever geboden worden.

Theoretische inleiding

Aangezien opvoeding een grote rol speelt in de ontwikkeling van jonge kinderen (Waylen & Stewart-Brown, 2009) is het van belang om onderzoek te doen naar opvoedkundig gedrag van ouders. Er is regelmatig onderzoek gedaan naar het verband tussen opvoedkundig gedrag van ouders en het gedrag van kinderen (Garcia & Garcia, 2009; Karreman, de Haas, van Tuijl, van Aken, & Deković, 2010; Maccoby, 2000). Echter, kenmerken van ouders die van invloed zijn op het opvoedkundig gedrag van ouders zijn nog nauwelijks onderzocht. De resultaten van dit onderzoek kunnen meer inzicht bieden in de reden waarom ouders bepaald opvoedkundig gedrag vertonen.

Het doel van dit onderzoek is om de invloed van demografische kenmerken op het opvoedkundig gedrag van vaders en moeders in kaart te brengen. Opvoedkundig gedrag kan in vier opvoedingsdimensies onderscheiden worden, namelijk warmte, controle, structuur en stimulatie (Groenendaal & Deković, 2000). Volgens Belsky (1984) wordt het opvoedkundig gedrag van ouders beïnvloed door de karakteristieken van de ouder, door de karakteristieken van het kind en door de bredere sociale context waarin het kind wordt opgevoed. Aangezien het opvoedkundig gedrag van de ouders invloed heeft op de ontwikkeling van het kind (Belsky, 1984; Landry, Smith, & Swank, 2003) zal onderzocht worden welke demografische kenmerken van de ouders invloed hebben op het opvoedkundig gedrag dat ouders hanteren. De karakteristieken van de ouder, namelijk leeftijd en opleidingsniveau, worden als de belangrijkste voorspeller gezien voor het opvoedkundig gedrag (Belsky, 1984). Een derde kenmerk dat van invloed kan zijn op het opvoedingsgedrag is de gezinsgrootte (Verhoeven, Junger, Van Aken, Deković, & Van Aken, 2007).

De opvoedingsdimensie warmte houdt volgens Baumrind (1991, zoals geciteerd in Prinzie, Stams, Deković, Reijntjes & Belsky, 2009) de mate in waarin ouders bewust de individualiteit, zelfregulatie en assertiviteit van het kind bevorderen door het kind aan te voelen en door bewust te zijn van de behoeften en verlangens van het kind. De opvoedingsdimensie negatieve controle, ook wel aangeduid met de term negatieve disciplineren, kan omschreven worden als het negatieve gedrag van ouders, zoals slaan en schreeuwen, met als doel het gedrag van kinderen te reguleren (Groenendaal & Deković, 2000). Met structuur wordt de mate bedoeld waarin ouders een relatief georganiseerde omgeving aan de kinderen bieden en een consistent en voorspelbaar opvoedingspatroon vertonen (Groenendaal & Deković, 2000; Verhoeven et al., 2007) waarbij de ouders regels stellen en de verwachtingen aan het kind duidelijk maken (Grolnick, Weiss, McKenzie, & Wrightman, 1996). Stimulerend opvoedingsgedrag kan worden omschreven als ondersteunend gedrag waarbij de vaardigheden van het kind gestimuleerd en gewaardeerd worden (Bronstein et al., 1996), bijvoorbeeld door het kind

aan te moedigen en te complimenteren.

Leeftijd

In de afgelopen jaren hebben verschillende onderzoekers de invloed van de leeftijd op de mate van warmte van ouders in kaart gebracht. Uit onderzoek van Bornstein, Putnick, Suwalsky, en Gini (2006) is naar voren gekomen dat moeders ouder dan 28 jaar warmer, sensitiever en emotioneel meer verbonden zijn met kinderen in de leeftijd van vijf maanden dan jongere moeders. Berlin, Brady-Smith, en Brooks-Gun (2002) voegen daaraan toe dat moeders ouder dan 19 jaar meer ondersteuning aan kinderen bieden dan tienermoeders. Uit onderzoek van Cooney, Pedersen, Indelicato, en Palkovitz (1993), waarbij alleen vaders zijn betrokken, is naar voren gekomen dat vaders van 30 jaar of ouder meer betrokken zijn en meer positieve affectie tonen dan vaders jonger dan 30 jaar. De resultaten laten een consistent beeld zien dat oudere vaders en moeders warmer zijn dan jongere ouders.

Leeftijd zou niet alleen gerelateerd zijn aan de warmte van de ouder, maar tevens aan positief controlerend opvoedingsgedrag (Aalbers-van Leeuwen, van Hees, & Hermans, 2002) en aan negatief controlerend opvoedingsgedrag (Straus, 1994). Uit onderzoek van Straus (1994) is naar voren gekomen dat jongere ouders, in de leeftijd van 25 tot 29 jaar, meer slaan dan oudere ouders. Straus (1994) beschrijft dat fysiek straffen een gevolg is van eigen frustraties en een gevolg is van het idee van ouders dat slaan effectief is. Echter wordt door de onderzoeker ook gesteld dat ouders die negatief controlerende opvoedingstechnieken gebruiken van allerlei leeftijden kunnen zijn (Straus, 1994).

Wat betreft de opvoedingsdimensie structuur is er uit onderzoek van Pinderhughes, Nix, Foster, en Jones (2001) naar voren gekomen dat er meer consistente discipline geboden wordt in gezinnen met ouders die op latere leeftijd (ouder dan 24,9 jaar) het eerste kind hebben gekregen. Daarnaast komt uit onderzoek van Straus (1994) naar voren dat oudere ouders duidelijkere regels stellen, meer uitleg geven aan kinderen en vaker goed gedrag signaleren en belonen dan jongere ouders (25 tot 29 jaar). Daarentegen concluderen Wade en Kendler (2001) dat jonge ouders meer grenzen stellen.

Een relatie tussen leeftijd en stimuleringsgedrag van de ouders wordt gevonden door Berlin en collega's (2002), Bornstein en collega's (2006) en Buchholz en Kornbursztyn (1993) die tienermoeders omschrijven als minder verbaal responsief naar de kinderen toe en als minder stimulerend op intellectueel niveau dan oudere moeders. Tienermoeders lijken zich vooral niet bewust te zijn van de voordelen van het praten tegen kinderen die zelf niet kunnen praten (Berlin et al., 2002) en hebben een gebrek aan kennis van de ontwikkeling van het kind en aan opvoedingsvaardigheden (Coren,

Barlow, & Stewart-Brown, 2003). Verder hebben Bornstein en Putnick (2007), Ragozin, Basham, Crnic, Greenberg, en Robinson (1982) en Sherifali en Ciliska (2006) resultaten gevonden die erop wijzen dat hoe ouder de moeder is, hoe meer stimulerend opvoedingsgedrag de moeder vertoont.

Naast onderzoeken die een relatie tussen de leeftijd van de ouder en de opvoedingsdimensies warmte en structuur tonen, zijn er ook onderzoeken die geen relatie hebben gevonden (Boivin et al., 2009; Rodriguez, 2008; Sanders & Woolley, 2007). Boivin en collega's (2009) en Rodriguez (2008) hebben zowel vaders en moeders onderzocht, Sanders en Woolley (2007) hebben alleen moeders bij het onderzoek betrokken.

Er kan geconcludeerd worden dat er onderzoeken zijn die aantonen dat er een relatie is tussen de leeftijd van de ouder en de vier opvoedingsdimensies. Leeftijd lijkt een belangrijke voorspeller te zijn van opvoedkundig gedrag van vaders en moeders, waarbij oudere ouders meer positief opvoedkundig gedrag laten zien, zoals warmte, structuur en stimulering. Een reden hiervoor zou kunnen zijn dat jongere ouders een gebrek hebben aan kennis over de ontwikkeling van het kind en aan opvoedingsvaardigheden, wat veroorzaakt zou kunnen worden door een gebrek aan levenservaring (Coren et al., 2003). Daarnaast is er bewijs dat suggereert dat de leeftijd van de moeder van invloed kan zijn op aspecten van ouderschap, zoals tevredenheid met het hebben van een ouderrol, moeder-kind interactie en weten wat er verwacht kan worden bij de ontwikkeling en het gedrag van het kind (Coren et al., 2003).

Opleidingsniveau

Naast de invloed van de leeftijd van ouders is er ook onderzoek gedaan naar de invloed van het opleidingsniveau van ouders op de vier opvoedingsdimensies. Uit onderzoek van Pinderhughes en collega's (2001) en Klebanov, Brooks-Gunn, en Duncan (1994) blijkt dat hoe hoger het opleidingsniveau van beide ouders is, hoe warmer de ouders in de opvoeding zijn. Verder is er uit onderzoek naar voren gekomen dat vaders met een hoge SES warmer, sensitiever en responsiever zijn tijdens interacties met de kinderen. Mannen met een lage SES lijken meer psychologische en sociale problemen te ondervinden, waardoor vaders emotioneel minder toegankelijk zijn en minder aandacht kunnen geven aan de kinderen (Atzaba-Poria & Pike, 2008; Woodworth, Belsky, & Crnic, 1996).

Resultaten uit onderzoek naar de invloed van het opleidingsniveau op de mate van controle van ouders wijzen erop dat ouders met een laag opleidingsniveau meer negatief controlerend opvoedingsgedrag vertonen (Giles-Sims, Straus, & Sugarman, 1995; Pinderhughes, Dodge, Bates, Pettit, & Zelli, 2000; Verhoeven et al., 2007). Een lage SES gaat samen met hardere ouder-kind interacties met meer fysieke straffen en minder consistent controlerende opvoedingstechnieken (Pinderhughes et al., 2001; van

Bakel & Riksen-Walraven, 2002). Ouders met een lage SES lijken langer vast te houden aan de overtuiging van de waarde van fysieke straf en ervaren een hogere mate van stress dat de opvoedvaardigheden ondermijnt (Giles-Sims et al., 1995; Pinderhughes et al., 2000). Groenendaal en Deković (2000) hebben tegengestelde resultaten voor vaders gevonden. Deze resultaten wijzen erop dat vaders met een lage SES minder negatief controlerend opvoedingsgedrag vertonen. Volgens de onderzoekers lijkt het erop dat ouders met een lage SES veel willen investeren in de opvoeding van hun kind door streng en ondersteunend te handelen zonder hierbij negatieve disciplineren te hanteren (Groenendaal & Deković, 2000). Dwairy en Achoui (2009) hebben geen invloed van opleidingsniveau op de mate van controle gevonden.

Tevens blijkt structuur beïnvloed te worden door de opleiding van ouders. Ouders met een lage opleiding bieden meer structuur aan de kinderen, dan ouders met een hogere opleiding (Groenendaal & Deković, 2000; Haapasalo & Tremblay, 1994). Deze invloed is voornamelijk bij moeders aangetoond (Kendler, Sham, & MacLean, 1997; Suchman & Luthar, 2000; Taris & Semin, 1997). Echter wordt er in geen van de onderzoeken een verklaring voor dit resultaat gegeven. Enkele andere onderzoeken spreken dit verband tegen. Zo heeft onderzoek aangetoond dat hoe meer jaren de ouders educatie hebben ontvangen, hoe gestructureerder (Kotchick & Forehand, 2002; Wade & Kendler, 2001) en consistentere (Bradley & Corwyn, 2002; Dwairy, 2009; Jackson, Bentler, & Franke, 2008; Pinderhughes et al., 2001; Youngblut, Singer, Madigan, Swegart, & Rodgers, 1998) de ouders de kinderen benaderen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat moeders met meer jaren educatie minder kans hebben op depressieve symptomen, onder andere door het gevoel van economische vrijheid. Deze moeders laten daardoor consequenter opvoedingsgedrag zien (Jackson et al., 2008; Youngblut et al., 1998).

Wat betreft onderzoek naar de beïnvloeding van stimulerend opvoedingsgedrag door het opleidingsniveau van ouders is aangetoond dat een hoger opleidingsniveau van moeders leidt tot stimulatie van het kind (Jenkins, Rabash, & O'Connor, 2003; Scaramella, Neppl, Ontai, & Conger, 2008) om meer leerervaringen op te doen (Jackson, 2003).

De beschreven resultaten wijzen erop dat er een verband bestaat tussen het opleidingsniveau van ouders en de opvoedingsdimensies. Echter, wat betreft warmte, negatieve controle en een consequente controlerende opvoedingsstijl zijn er ook onderzoeken die geen verband hebben gevonden met het opleidingsniveau van de ouders (Atzaba-Poria & Pike, 2008; Erlanger, 1974; Straus, 1994; Dwairy, 2009).

Er kan geconcludeerd worden dat er inconsistente resultaten zijn gevonden in onderzoek naar de invloed van het opleidingsniveau op de vier opvoedingsdimensies. Over het algemeen komt naar voren dat een hoog opleidingsniveau van de ouders leidt

tot meer warmte en stimulatie en minder negatieve controle (voornamelijk van de moeder). Ouders met een hoog opleidingsniveau ervaren mogelijk meer economische vrijheid dat leidt tot minder stress, sociale- en psychologische problemen. Hierdoor zouden ouders beter in staat zijn om minder negatieve controle en meer aandacht en stimulatie te geven aan het kind (Atzaba-Poria & Pike, 2008; Giles-Sims et al., 1995; Jackson et al., 2008; Pinderhughes et al., 2000; Woodworth et al., 1996; Youngblut et al., 1998). Wat betreft structurerend opvoedingsgedrag is er geen eenduidige invloed gevonden in relatie tot een laag opleidingsniveau.

Gezinsgrootte

In verscheidene onderzoeken is onderzocht of gezinsgrootte van invloed is op het opvoedingsgedrag van ouders. Zo is uit het onderzoek van Strohschein, Gauthier, Campbell, en Kleparchuk (2008) en McBride Murry, Brody, Simons, Cutrona, en Gibbons (2008) naar voren gekomen dat wanneer er meer kinderen in een gezin zijn, de ouders minder responsief, verzorgend en ondersteunend zijn dan wanneer de ouders één kind hebben.

Ouders blijken daarnaast minder consistent te zijn wanneer er meer kinderen in een gezin zijn (Verhoeven et al., 2007). Jackson en collega's (2008) hebben middels onderzoek tevens aangetoond dat inconsistent opvoedingsgedrag beïnvloed wordt door de grootte van een gezin. Ouders met grote gezinnen bleken meer inconsistent opvoedingsgedrag te vertonen (Jackson et al., 2008). Tevens worden kinderen minder gecontroleerd en minder overbeschermd wanneer er meer broertjes en/of zusjes zijn (Kendler et al., 1997). Ook is er onderzoek dat aantoont dat ouders meer negatief controleren wanneer het gezin groter is (Pinderhughes et al., 2001). Uit voorgaande onderzoeken blijkt dat ouders minder structureren en meer negatief controleren wanneer het gezin groter is. Hoe groter het gezin hoe meer aandacht er verdeeld moet worden (Verhoeven et al., 2007).

Wat betreft de invloed van gezinsgrootte op stimuleringsgedrag blijkt dat het stimuleringsgedrag vermindert naarmate het gezin uitgebreid wordt. Dit wordt deels verklaard doordat ouders hun aandacht moeten verdelen over meerdere kinderen. Daarnaast moeten ouders vaak meer werken naarmate er meerdere kinderen in het gezin zijn en besteden de ouders daardoor minder tijd aan de kinderen (Strohschein et al., 2008; Jenkins et al., 2003).

Opgemerkt moet worden dat uit onderzoek van Davis-Kean (2005), Klebanov en collega's (1994) en Baydar, Greek, en Brooks-Gunn (1997) geen invloed is gevonden van gezinsgrootte op warmte van ouders.

Uit de gevonden literatuur blijkt er een invloed van gezinsgrootte op controlerend, structurerend en stimulerend opvoedingsgedrag van de ouders. Over de invloed van gezinsgrootte op warmte van de ouders zijn er inconsistente resultaten gevonden.

Naar aanleiding van de literatuur kan geconcludeerd worden dat er inconsistente resultaten zijn gevonden wat betreft de invloed van de demografische kenmerken van de ouders op de opvoedingsstijl van de ouders. Echter komen er in een aantal andere onderzoeken aanwijzingen naar voren dat leeftijd en opleidingsniveau een positieve invloed heeft op de vier opvoedingsdimensies en gezinsgrootte een positieve invloed heeft op negatieve controle en een negatieve invloed heeft op stimuleren, warmte en structureren. Om deze reden zal met behulp van cross-sectioneel onderzoek onderzocht worden of er een invloed is van demografische kenmerken op de opvoedingsstijl die ouders hanteren.

Onderzoeksopzet

Procedure

De ouders zijn door middel van een wervingsbrief benaderd voor deelname aan dit onderzoek, onder andere via peuterspeelzalen en kinderdagcentra. In de wervingsbrief werden ouders geïnformeerd over het doel van het onderzoek, verwachtingen bij deelname, betrouwbaarheid, vrijwilligheid en welke stappen ouders moeten ondernemen om deel te kunnen nemen aan het onderzoek. De ouders konden vrijwillig deelnemen door de antwoordstrook van de wervingsbrief in te vullen en per post of per e-mail op te sturen naar of in te leveren bij een van de onderzoekers of desbetreffende instanties. Naar aanleiding van de ontvangen antwoordstroken zijn vragenlijsten verstrekt aan de ouders. Zowel de vader als de moeder vult een vragenlijst in, onafhankelijk van elkaar. De ouders kregen twee weken de tijd om de vragenlijst in te vullen en terug te sturen naar een van de onderzoekers, of in te leveren bij desbetreffende instanties.

Participanten

De participanten zijn 96 moeders en 97 vaders met een kind in de leeftijd die varieert van 12 tot 47 maanden. De gemiddelde leeftijd van de kinderen is $M = 30.97$ maanden, $SD = 9.67$. Van de kinderen is 51% van het mannelijke geslacht. De ouders zijn woonachtig in verschillende delen van Nederland. Van de deelnemende moeders heeft 98.9% ($N = 94$) een Nederlandse etniciteit. Van de vaders heeft 97.9% ($N = 93$) een Nederlandse etniciteit.

Meetinstrumenten

Demografische gegevens

De demografische gegevens, ingevuld door de moeder, worden in kaart gebracht door middel van een vragenlijst bestaande uit 23 items die betrekking hebben op de gegevens van het kind, de ouders en het gezin. Wat betreft leeftijd wordt er gevraagd naar de leeftijd waarop de vrouw moeder is geworden en de leeftijd waarop de man vader is

geworden van het betreffende kind. De moeders hebben een gemiddelde leeftijd van $M = 30.26$ jaar, $SD = 3.97$, variërend van 22 tot 42 jaar, en de vaders een gemiddelde leeftijd van $M = 32.13$ jaar, $SD = 4.60$, variërend van 24 tot 47 jaar. Wat betreft het opleidingsniveau wordt er gevraagd welke opleiding de ouders afgerond hebben, oplopend van geen enkele opleiding voltooid, tot de Universiteit voltooid. Van zowel de vaders als de moeders heeft 1% basisonderwijs/speciaal onderwijs voltooid, 8.3% van de vaders en 6.2% van de moeders LBO/MAVO/VMBO, 30.2% van de vaders en 30.2% van de moeders HAVO/VWO/MBO, 40.6% van de vaders en 46.9% van de moeders HBO/Universiteit-bachelor en 19.8% van de vaders en 15.6% van de moeders Universiteit, master of doctor. Tot slot wordt er in de vragenlijst gevraagd naar het aantal kinderen binnen het gezin, waarmee de gezinsgrootte wordt vastgesteld. Van de ouders heeft 29.2% een kind, 49% twee kinderen, 18.8% drie kinderen en 3.1% vier kinderen.

Opvoedingsgedrag

Om het opvoedkundig gedrag van vaders en moeders in kaart te brengen is er gebruik gemaakt van de opvoedingsvragenlijst "Comprehensive Early Childhood Parenting Questionnaire" (CECPAQ) (Verhoeven, van Baar, Deković, & Bodden, 2010). Met de vragenlijst worden de vier opvoedingsdimensies gemeten. Ouders kunnen antwoord geven aan de hand van een 6-puntsschaal: (1) Nooit, (2) Bijna nooit/Zelden, (3) Soms wel/Soms niet, (4) Regelmatig, (5) Vaak, en (6) Altijd.

Warmte

De dimensie Warmte is gemeten aan de hand van 15 items die drie verschillende opvoedkundige gedragingen meten, namelijk sensitiviteit, responsiviteit en affectie. Items met betrekking tot ouderlijke sensitiviteit meten de mate waarin ouders gevoelig zijn voor de behoeften en de emotionele staat van het kind. Items met betrekking tot responsiviteit meten de mate waarin ouders adequaat reageren op de behoeften van het kind. Items met betrekking tot ouderlijke affectie meten de mate waarin ouders liefde en warme gevoelens naar het kind toe uiten. Een voorbeelditem is "Ik knuffel, kus en omarm mijn kind zonder speciale reden.". De uiteindelijke score is bepaald door het gemiddelde te nemen van de behaalde scores op de items met betrekking tot warmte. Een hoge score houdt in dat de vader en moeder een warme opvoedingsstijl hebben. De betrouwbaarheid van de items met betrekking tot de warmte van moeders is voldoende met een Cronbach's alpha van .85. De items met betrekking tot de warmte van vaders is eveneens voldoende, namelijk .90.

Structuur

De dimensie Structuur is gemeten aan de hand van 15 items die drie verschillende

opvoedkundige gedragingen meten, namelijk routine, consistentie en overreageren. De vijf items met betrekking tot routine meten de mate waarin ouders hun kind een vaste dagelijkse routine aanbieden. Een voorbeelditem is: "Mijn kind gaat op doordeweekse avonden op dezelfde tijd naar bed". De items met betrekking tot consistentie meten de mate waarin ouders consistent zijn in het stellen van regels. De vijf items met betrekking tot overreageren meten de mate waarin ouders ongestructureerd en onvoorspelbaar reageren op het gedrag van het kind. Een hoge score houdt in dat de vader en moeder een opvoedingsstijl hebben waarin veel structuur wordt geboden. De betrouwbaarheid van de items met betrekking tot de structuur van moeders is voldoende met een Cronbach's alpha van .70. De items met betrekking tot de mate van structuur van vaders is niet voldoende, namelijk .59, waardoor de interne consistentie van de items met betrekking tot structuur voor vaders niet gegarandeerd kan worden.

Negatieve controle

De dimensie Negatieve controle is opgebouwd uit twee items die verbale straf meten ("Als mijn kind ongehoorzaam is, word ik boos en verhef ik mijn stem") en drie items die fysieke straf meten ("Als mijn kind ongehoorzaam is, pak ik hem/haar stevig beet"). Een hoge score houdt in dat de vader en moeder een opvoedingsstijl hebben waarin veel negatieve controle naar voren komt. De betrouwbaarheid van de items met betrekking tot de mate van negatieve controle van moeders is voldoende met een Cronbach's alpha van .76. De betrouwbaarheid van de items met betrekking tot de mate van negatieve controle van vaders is .76 en daarmee voldoende.

Stimulering

De dimensie Stimulering is gemeten aan de hand van 15 items die drie verschillende opvoedkundige gedragingen meten. Vijf items meten de mate waarin ouders één-op-één interacties met hun kind aangaan waarbij de interactie een educatieve waarde heeft, zoals "Ik vertel mijn kind verhaaltjes of lees voor uit een boek." Vijf items gaan in op activiteiten die de ouder met het kind onderneemt, waarbij het kind wordt blootgesteld aan een nieuwe omgeving of personen buiten het gezin. Ten slotte zijn er vijf items die nagaan met welk materiaal ouder en kind regelmatig spelen. Een hoge score houdt in dat de vader en moeder het kind veel stimuleren. De betrouwbaarheid van de items met betrekking tot de mate van stimulering van moeders is voldoende met een Cronbach's alpha van .83. De items met betrekking tot de warmte van vaders is eveneens voldoende, namelijk .87.

Analyse

Dit onderzoek analyseert de invloed van drie demografische kenmerken op vier opvoedingsdimensies. De demografische kenmerken zijn de onafhankelijke variabelen en

de vier opvoedingsdimensies zijn de afhankelijke variabelen in dit onderzoek. Er wordt eerst gekeken naar de algemene gemiddelden van zowel moeders als vaders wat betreft de vier opvoedingsdimensies. Om na te gaan of deze gemiddelden significant van elkaar verschillen wordt er een gepaarde *t*-toets uitgevoerd, aangezien de vaders en moeders uit dezelfde steekproef komen. Vervolgens zal de samenhang tussen de verschillende opvoedingsdimensies en de demografische kenmerken in een correlatietabel weergegeven worden.

Ten slotte worden er regressieanalyses uitgevoerd, voor vaders en moeders afzonderlijk. Hierbij wordt nagegaan hoeveel variantie van de afzonderlijke opvoedingsdimensies verklaard kunnen worden door de drie demografische kenmerken gezamenlijk (Baarda, 2009; Field, 2005). Om de invloed van de afzonderlijke demografische kenmerken op de opvoedingsdimensies te meten, wordt de significantie ($p \leq .05$) van de *t*-toets bekeken. Indien significant, worden β -waarden nagegaan om de grootte van de invloed per demografisch kenmerk op de afzonderlijke opvoedingsdimensies vast te stellen (Field, 2005).

Resultaten

Beschrijvende statistieken

In tabel 1 zijn de beschrijvende statistieken van de vier opvoedingsdimensies en de drie demografische kenmerken weergegeven. Hieruit is af te leiden dat vaders ($M = 4.79$, $SD = 0.51$) gemiddeld significant lager scoren op warmte dan moeders ($M = 5.03$, $SD = 0.38$), ($t(95) = 4.04$, $p < .001$). Tevens blijken de gemiddelde scores op de mate van stimulerend opvoedingsgedrag van vaders ($M = 4.57$, $SD = 0.56$) en moeders ($M = 5.00$, $SD = 0.47$) significant van elkaar te verschillen ($t(95) = 6.87$, $p < .01$), waarbij moeders hoger scoren dan vaders. Echter, vaders ($M = 2.36$, $SD = .66$) scoren hoger dan moeders ($M = 2.25$, $SD = .60$) op negatieve controle, maar dit verschil is niet significant ($t(95) = -1.56$, $p = .12$), evenals het verschil in gemiddelde scores van vaders ($M = 4.73$, $SD = .34$) en moeders ($M = 4.81$, $SD = .38$) op structurerend opvoedingsgedrag ($t(95) = 1.80$, $p = .08$), waarbij moeders hoger scoren dan vaders.

Geconcludeerd kan worden dat moeders een hogere mate van warmte en stimulering rapporteren dan vaders. Met betrekking tot structuur en negatieve disciplineren zijn er geen significante verschillen tussen vaders en moeders.

Tabel 1
Gemiddelden, Standaarddeviaties, en Verschillen Tussen Vaders en Moeders

	Vader				Moeder			
	<i>M</i>	<i>SD</i>	Min	Max	<i>M</i>	<i>SD</i>	Min	Max
Opvoedingsdimensies								
Warmte	4.79	0.51	2.80	5.87	5.03	0.38	4.07	6.00
Structuur	4.73	0.34	3.87	5.60	4.81	0.38	3.73	5.80
Negatieve Controle	2.36	0.66	1.20	5.00	2.25	0.60	1.00	5.20
Stimulering	4.57	0.56	2.93	5.60	5.00	0.47	4.00	6.00
Demografische kenmerken								
Leeftijd	32.13	4.60	24.00	47.00	30.26	3.97	22.00	42.00
Opleidingsniveau	4.70	0.92	2.00	6.00	4.70	0.85	2.00	6.00
Aantal Kinderen in Gezin	1.90	0.83	0.00	4.00	1.90	0.83	0.00	4.00

Note. * $p < .05$; ** $p < .01$

Verschillen in leeftijd tussen vaders ($M = 32.13$, $SD = 4.60$) en moeders ($M = 30.26$, $SD = 3.97$) zijn wel significant gebleken ($t(91) = 6.00$, $p < .00$). Vaders blijken ouder dan moeders op het moment dat het kind geboren wordt. Daarentegen zijn de verschillen wat betreft opleidingsniveau van vaders ($M = 4.70$, $SD = 0.92$) en moeders ($M = 4.70$, $SD = 0.85$) niet significant ($t(95) = 0.00$, $p = 1.00$). Voor zowel vaders als moeders geldt dat over het algemeen HAVO/VWO/MBO (30.2%) of HBO/Universiteit-bachelor (43.8%) is afgerond.

Correlatieanalyse

Om de samenhang tussen de drie demografische kenmerken en de vier opvoedingsdimensies in kaart te brengen, zijn de correlaties berekend voor vaders en moeders afzonderlijk (zie Tabel 2).

Vaders

Stimulerend opvoedingsgedrag van vaders hangt negatief samen met de leeftijd ($r = -.35$, $p < .01$) en de gezinsgrootte ($r = -.31$, $p < .01$). Dit betekent dat hoe ouder de vader is of hoe hoger het aantal kinderen in het gezin, hoe minder stimulerend opvoedingsgedrag de vader vertoont. Stimulerend opvoedingsgedrag hangt niet significant samen met het opleidingsniveau ($r = -.09$, $p = .40$). Wat betreft de overige opvoedingsdimensies zijn er geen significante relaties gevonden met de demografische factoren, oplopend van $r = .00$, $p = .99$ tot en met $r = -.19$, $p = .07$.

Moeder

De warmte van moeder blijkt negatief samen te hangen met het opleidingsniveau ($r = -.21$, $p < .05$). Moeders met een hoog opleidingsniveau blijken minder warm opvoedingsgedrag te vertonen. Voor moeders geldt dat er geen significante samenhang is tussen de warmte van de moeder en de leeftijd ($r = -.12$, $p = .27$) en de gezinsgrootte ($r = .07$, $p = .53$). Significante scores wat betreft de samenhang tussen de leeftijd ($r =$

-.02, $p = .89$), het opleidingsniveau ($r = -.10$, $p = .34$), de gezinsgrootte ($r = .11$, $p = .30$) en het structurerend opvoedingsgedrag van de moeder zijn eveneens niet gevonden. Er is wel een negatieve relatie tussen negatieve controle van moeder en de leeftijd gevonden ($r = -.25$, $p < .05$); oudere moeders oefenen minder negatieve controle uit. Significante scores betreffende de samenhang tussen negatieve controle en opleidingsniveau ($r = -.04$, $p = .70$) en gezinsgrootte ($r = -.16$, $p = .13$) zijn niet gevonden bij moeders. Tot slot is er een negatieve relatie tussen stimulerend opvoedingsgedrag van de moeder en de leeftijd van de moeder gevonden ($r = -.26$, $p < .05$). Dat wil zeggen dat hoe ouder de moeder is, hoe minder stimulerend gedrag er wordt vertoond. Het opleidingsniveau ($r = .18$, $p = .09$) en de gezinsgrootte ($r = -.15$, $p = .14$) blijken niet significant samen te hangen met het stimulerende opvoedingsgedrag van moeder.

Tabel 2
Correlaties tussen Demografische Kenmerken en Opvoedingsdimensies

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Demografische Kenmerken							
1. Leeftijd		.46**	.32**	-.19	-.09	.06	-.35**
2. Opleidingsniveau	.17		.03	-.07	-.05	.00	-.09
3. Aantal Kinderen in Gezin	.38**	.06		-.10	-.08	-.05	-.29**
Opvoedingsdimensies							
4. Warmte	-.12	-.21*	.07		.34**	-.15	.66**
5. Structuur	-.02	-.10	.11	.47**		-.45**	.39**
6. Negatieve Controle	-.25*	-.04	-.16	-.26**	-.53**		-.14
7. Stimulering	-.26*	.18	-.15	.37**	.18	-.00	

Note. Correlaties voor vaders zijn gepresenteerd boven de diagonaal, en correlaties voor moeders zijn gepresenteerd onder de diagonaal.

* $p < .05$; ** $p < .01$

Demografische kenmerken

De drie demografische kenmerken blijken onderling matig samen te hangen wanneer er wordt gekeken naar de correlaties (zie Tabel 2). Bij vaders hangen leeftijd en opleidingsniveau significant samen ($r = .46$, $p < .01$). Leeftijd en gezinsgrootte hangen zowel voor vaders ($r = .32$, $p < .01$) als voor moeders ($r = .38$, $p < .01$) significant samen. Voor moeders geldt dat moeders met een hogere leeftijd een groter gezin blijken te hebben is ($r = .38$, $p < .01$). Ook voor vaders geldt dat vaders met een hogere leeftijd een groter gezin blijken te hebben, ($r = .32$, $p < .01$).

Opvoedingsdimensies

De correlaties tussen de vier opvoedingsdimensies wijzen erop dat de dimensies onderling matig samenhangen. Bij vaders varieert de samenhang van $r = -.14$, $p = .16$ tot $r = .66$, $p < .01$, bij moeders van $r = -.00$, $p = .97$ tot $r = -.53$, $p < .01$.

Invloed van demografische kenmerken op opvoedingsdimensies

De invloed van de drie demografische kenmerken op de vier opvoedingsdimensies is onderzocht met behulp van regressieanalyses. De regressieanalyses zijn apart voor vaders en moeders uitgevoerd en de resultaten zijn weergegeven in tabel 3.

Tabel 3

Voorspellende Demografische Kenmerken op het Opvoedingsgedrag van Ouders ($N = 91$) aan Kinderen van 1 tot 4 Jaar

	Vader		Moeder		Vader		Moeder		
	<i>B</i>	β	<i>B</i>	β	<i>B</i>	β	<i>B</i>	β	
	Warmte				Negatieve Controle				
Leeftijd	-.02	-.15	-.01	-.08	.00	.02	-.04	-.24*	
Gezinsgrootte	-.06	-.10	.05	.11	-.09	-.00	-.06	-.08	
Opleidingsniveau	-.01	-.01	-.10	-.23*	-.00	-.11	.05	.07	
R^2			.05				.01		.07
F			1.41				.33		2.31
	Structuur				Stimulatie				
Leeftijd	.00	-.00	-.00	-.03	-.03	-.27*	-.03	-.23*	
Gezinsgrootte	-.02	-.05	.08	.18	-.15	-.23*	-.02	-.03	
Opleidingsniveau	-.01	-.02	-.07	-.17	.01	.01	.08	.16	
R^2			.00				.16		.07
F			.10				5.72**		2.03*

Note: * $p < .05$ **, $p < .01$

Uit de regressieanalyse voor vaders blijkt dat warmte niet verklaard kan worden door de drie demografische kenmerken gezamenlijk ($F(3,91) = 1.41, p > .05, R^2 = 0.05$). De leeftijd ($\beta = -.10, p = .35$), het opleidingsniveau ($\beta = -.01, p = .94$) en de gezinsgrootte ($\beta = -.15, p = .21$) hebben afzonderlijk geen invloed op de warmte van vaders. Voor moeders blijkt tevens geen variantie verklaard te kunnen worden door de drie demografische kenmerken gezamenlijk ($F(3,91) = 2.10, p > .05, R^2 = .07$). Echter blijkt het opleidingsniveau wel een significante, negatieve invloed te hebben op de mate van warmte ($\beta = -.23, p = .03$). Dit betekent dat hoe hoger het opleidingsniveau van de moeder is, hoe minder warm opvoedingsgedrag de moeder vertoont. De leeftijd ($\beta = -.08, p > .05$) en de gezinsgrootte ($\beta = .11, p > .05$) hebben geen invloed op de mate van warmte van de moeder.

Voor vaders blijkt dat negatief controlerend opvoedingsgedrag niet verklaard kan worden door de drie demografische kenmerken gezamenlijk ($F(3,91) = .33, p = .80, R^2 = .01$). Tevens hebben de leeftijd ($\beta = .02, p = .86$), opleidingsniveau ($\beta = -.00, p = .89$) en gezinsgrootte ($\beta = -.11, p = .32$) afzonderlijk geen voorspellende waarde. Voor moeders blijkt er tevens geen variantie verklaard te kunnen worden door de demografische kenmerken gezamenlijk ($F(3,91) = 2.31, p = .08, R^2 = .07$). De leeftijd heeft wel een significante, negatieve invloed op de mate van negatieve controle van moeders ($\beta = -.24, p = .03$). Dit betekent dat oudere moeders minder negatief

controleerend zijn in de opvoeding. Het opleidingsniveau ($\beta = .07, p = .50$) en de gezinsgrootte ($\beta = -.08, p = .47$) blijken geen significante invloed te hebben op negatief controleerend opvoedingsgedrag van de moeder.

Structureerend opvoedingsgedrag van vader kan niet door de demografische kenmerken gezamenlijk verklaard worden ($F(3,91) = .10, p > .96, R^2 = .00$). De kenmerken afzonderlijk zijn ook niet significant gebleken, de leeftijd ($\beta = -.00, p = .99$), het opleidingsniveau ($\beta = -.02, p = .86$) en de gezinsgrootte ($\beta = -.05, p = .66$). Voor moeders kan ook geen variantie verklaard worden door de kenmerken gezamenlijk ($F(3,91) = 1.61, p = .19, R^2 = .05$) op structureerend opvoedingsgedrag. De leeftijd ($\beta = -.03, p = .82$), het opleidingsniveau ($\beta = -.17, p = .11$) en de gezinsgrootte ($\beta = .18, p = .11$) hebben tevens geen voorspellende waarde op de mate van structuur.

Uit de regressieanalyse voor vaders blijkt dat de demografische kenmerken gezamenlijk wel variantie verklaren op het stimulerend opvoedingsgedrag ($F(3,88) = 5.72, p < .01, R^2 = .16$). Het blijkt dat leeftijd ($\beta = -.27, p = .02$) en gezinsgrootte ($\beta = -.23, p = .03$) een significante, negatieve invloed hebben op het stimulerend opvoedingsgedrag van vaders. Oudere vaders en vaders in grote gezinnen blijken minder te stimuleren. Het opleidingsniveau verklaart geen variantie op de stimulerende opvoedingsgedrag van de vader ($\beta = .01, p = .91$). Uit de regressieanalyse voor moeders is naar voren gekomen dat er geen variantie verklaard kan worden door de drie demografische kenmerken gezamenlijk op stimulerend opvoedingsgedrag van de moeder ($F(3,88) = 2.03, p = .12, R^2 = .07$). De leeftijd van de moeder, heeft een significante, negatieve invloed op het stimulerend opvoedingsgedrag van de moeder ($\beta = -.23, p = .05$), oudere moeders blijken minder te stimuleren. Er kan geen variantie worden verklaard door het opleidingsniveau ($\beta = .08, p = .15$) en de gezinsgrootte ($\beta = -.02, p = .78$) op het stimulerend opvoedingsgedrag van de moeder.

Er kan geconcludeerd worden dat de drie demografische kenmerken, gezamenlijk en afzonderlijk, geen mate van warmte van vaders kunnen voorspellen. Bij moeders blijkt ook geen variantie verklaard te kunnen worden door de drie kenmerken gezamenlijk, echter blijkt het opleidingsniveau een negatieve invloed te hebben op warmte van moeders.

De drie demografische kenmerken blijken, zowel gezamenlijk als afzonderlijk, geen invloed te hebben op negatief controleerend opvoedingsgedrag van vaders. Voor moeders blijkt hetzelfde voor de drie kenmerken gezamenlijk, echter blijkt de leeftijd een negatieve invloed te hebben op negatieve controle van moeders

Structureerend opvoedingsgedrag blijkt tevens niet te voorspellen aan de hand van de demografische kenmerken gezamenlijk bij vaders, evenals de demografische kenmerken afzonderlijk. Dezelfde resultaten zijn gevonden voor het structureerende gedrag van moeders.

Voor vaders blijken de demografische kenmerken wel stimulerend opvoedingsgedrag te kunnen voorspellen, met name leeftijd en gezinsgrootte blijken een negatieve invloed te hebben op dit gedrag. Voor moeders blijken de kenmerken gezamenlijk geen voorspellende waarde te hebben, leeftijd blijkt echter wel een negatieve invloed te hebben op het stimulerend opvoedingsgedrag.

Conclusie & Discussie

Het doel van dit onderzoek was om in kaart te brengen of de leeftijd van ouders, het opleidingsniveau van ouders en de gezinsgrootte van invloed zijn op de mate van warmte, negatieve controle, structuur en stimulatie in het opvoedingsgedrag van ouders met kinderen van 12 tot en met 47 maanden. De resultaten uit het huidige onderzoek laten zien dat leeftijd invloed heeft op negatief controlerend opvoedingsgedrag van moeder en stimulerend opvoedingsgedrag van zowel vaders als moeders. Het opleidingsniveau van moeder heeft invloed op de mate van warmte en de gezinsgrootte heeft invloed op het stimulerend opvoedingsgedrag van vader.

Uit de resultaten van dit onderzoek is gebleken dat de gemiddelden van vaders en moeders voor warmte en stimulatie in de opvoeding, van elkaar verschillen. De moeder hanteert een warmere en meer stimulerende opvoedingsstijl dan vader. De gemiddelden op een negatief controlerende opvoedingsstijl verschilden niet van elkaar, evenals de scores van vaders en moeders op een structurerende opvoedingsstijl.

Overeenkomstig met het huidige onderzoek, is in eerder onderzoek aangetoond dat moeders warmer opvoedingsgedrag vertonen dan vaders (Kendler et al., 1997). Echter, in tegenstelling tot het huidige onderzoek zijn er geen verschillen in gemiddelden tussen vaders en moeders op stimulerend opvoedingsgedrag gevonden. Verschillen in gemiddelden tussen vaders en moeders op negatief controlerend (Verhoeven et al., 2007) en structurerend opvoedingsgedrag (Kendler et al., 1997; Rodriguez, 2008; Verhoeven et al., 2007) zijn eveneens niet gevonden. Echter, in tegenstelling tot het huidige onderzoek is in onderzoek van Dwairy en Achoui (2009) gebleken dat moeders meer controlerend opvoedingsgedrag vertonen dan vaders.

Leeftijd

Uit het huidige onderzoek blijkt dat de leeftijd van zowel vaders als moeders invloed heeft op het stimulerend opvoedingsgedrag. Oudere ouders hanteren minder stimulerend opvoedingsgedrag. Dit resultaat is in tegenstelling tot eerdere studies (Bornstein & Putnick, 2007; Ragozin et al., 1982; Sherifali & Ciliska, 2006) die een verband vonden tussen leeftijd en stimulering, waarbij met name jongere moeders minder stimulerend bleken. Het resultaat uit het huidige onderzoek kan mogelijk verklaard worden doordat jongere ouders meer energie hebben om het kind te stimuleren (Berlin et al., 2002).

Tevens blijkt uit het huidige onderzoek dat oudere moeders minder negatieve controle hanteren. Uit eerder onderzoek blijkt dat ouders van alle leeftijden negatieve controle gebruiken in hun opvoeding. Het is opvallend dat er wel invloed is gevonden van leeftijd op negatieve controle bij moeders, maar niet bij vaders. Jongere moeders raken mogelijk eerder gefrustreerd dan oudere moeders waardoor jongere moeders meer negatieve controle gebruiken (Straus, 1994). Mogelijke speelt ook verschil in gender een rol (Dwairy & Achoui, 2009), waardoor de leeftijd van vaders geen invloed heeft omdat vaders van alle leeftijden negatieve controle toepassen om het gedrag van het kind te reguleren. Verder onderzoek betreffende de invloed van leeftijd op de mate van negatieve controle bij ouders is nodig.

De leeftijd van vaders en moeders heeft geen invloed op warmte en structurerend opvoedingsgedrag. Uit eerdere onderzoeken is niet eenduidig vast te stellen of er een relatie tussen leeftijd en warmte en een structurerende opvoedingsstijl is. Bij eerdere onderzoeken (Bornstein et al., 2006; Berlin, et al., 2002; Pinderhughes et al., 2001) waar wel een invloed is gevonden tussen leeftijd op warmte en structuur, zijn met name moeders jonger dan 18 tot 24 jaar vergeleken met oudere moeders. In het huidige onderzoek is de jongste ouder 24 jaar en het is mogelijk dat de invloed van leeftijd op warmte en structuur na deze leeftijd geen verschil meer maakt. Verder onderzoek is nodig om de relatie tussen leeftijd en warmte en structurerend opvoedingsgedrag van ouders in kaart te brengen.

Opleidingsniveau

Wat betreft de invloed van het opleidingsniveau op de vier opvoedingsdimensies kan uit dit onderzoek geconcludeerd worden dat een hoger opleidingsniveau van moeder samengaat met minder warm opvoedingsgedrag van de moeder. Dit in tegenstelling tot eerdere onderzoeken die laten zien dat ouders met een hoger opleidingsniveau warmer opvoedingsgedrag vertonen (Atzaba-Poria & Pike, 2008; Klebanov, Brooks-Gunn, & Duncan, 1994; Pinderhughes et al., 2001; Woodworth, Belsky, & Crnic, 1996).

Het verschil tussen de resultaten in het huidige onderzoek en eerder onderzoek kan worden veroorzaakt door het aantal werkuren van de moeder, het soort werk dat de moeder doet en het tijdstip waarop de moeder begonnen is met werken na de geboorte van het kind (Augustine & Crosnoe, 2010). Een mogelijke verklaring voor de huidige resultaten kan zijn dat moeders met een hoger opleidingsniveau minder tijd kunnen doorbrengen met hun kind, vanwege meer werkuren (Cohen & Bianchi, 1999) en daardoor minder responsief kunnen reageren op het gedrag van het kind. In het huidige onderzoek werken moeders met een HBO-opleiding of hoger gemiddeld 23,3 uur, moeders met een afgeronde HAVO/VWO/MBO opleiding gemiddeld 21,7 uur en moeders met een LBO/MAVO/VMBO afgeronde opleiding 18,6 uur. Er is een moeder die

Basisonderwijs of Speciaal onderwijs heeft afgerond, deze moeder werkt 24 uur in de week. Deze gegevens moeten met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, vanwege het feit dat 37,2% van de moeders HAVO/VWO/MBO of lager heeft afgerond. Verder onderzoek naar deze resultaten is wenselijk.

Het opleidingsniveau van moeders heeft geen invloed op negatieve controle, het structurerende- en stimulerende opvoedingsgedrag van moeders. Het opleidingsniveau van vaders heeft geen invloed op de vier opvoedingsdimensies. Voor vaders is de invloed van opleidingsniveau op warmte dus niet aangetoond. Eerder empirisch onderzoek heeft uitgewezen het opleidingsniveau van ouders een belangrijke voorspeller is voor warmte, stimulatie en negatieve controle van voornamelijk moeder (Dwairy et al., 2009; Giles-Sims et al., 1995; Jenkins, et al., 2003; Klebanov et al., 1994; Pinderhughes et al., 2001; Pinderhughes et al., 2000; Scaramella et al., 2008; Verhoeven et al., 2007). Een hoger opleidingsniveau zou leiden tot meer warmte en stimulatie en minder negatieve controle (Atzaba-Poria et al., 2008; Giles-Sims et al., 1995; Pinderhughes et al., 2000; Woodworth et al., 1996). Wat betreft de invloed van het opleidingsniveau op structurend opvoedingsgedrag, zijn er inconsistente resultaten gevonden (Bradley et al., 2002; Dwairy, 2009; Groenendaal et al., 2000; Haapasalo et al., 1994; Jackson et al., 2008; Kendler et al., 1997; Kotchick & Forehand, 2002; Pinderhughes et al., 2001; Suchman & Luthar, 2000; Taris & Semin, 1997; Wade & Kendler, 2001; Youngblut et al., 1998). De verschillen tussen eerder empirisch onderzoek en de huidige resultaten kunnen voortkomen uit het verschil van definiëren van het opleidingsniveau. Enkele onderzoeken gebruiken het aantal jaren educatie als maat, andere onderzoeken gebruiken opleidingsniveau als maat. Daarnaast zit er in het huidige onderzoek slechts een minimaal verschil in het aantal werkuren van vaders ($M = 36.97$, $SD = 8.98$). Hierdoor is het moeilijk vast te stellen of het aantal werkuren van invloed is op de mate van warmte bij vaders. Dit in tegenstelling tot de verschillen in werkuren van moeders ($M = 22.00$, $SD = 10.00$). Het is mogelijk dat wanneer er meer variatie zit in het aantal werkuren van vaders, dat dit wel van invloed is op de tijd die de vader met het kind doorbrengt (Baxter, 2010; Craig, 2006; Kitterød, 2002) waarin de vader responsief en warm kan reageren op het kind. Tevens zouden de verschillen tussen het huidige en eerder onderzoek veroorzaakt kunnen worden door de verschillen in onderwijssystemen. In Nederland is men leerplichtig tot en met de leeftijd van 18 jaar. Aangezien dit verschilt in vergelijking met een aantal andere landen, is het lastig om alle resultaten met elkaar te vergelijken. Er moet wellicht ook rekening gehouden worden met de homogeniteit van de onderzoeksgroep. Meer onderzoek naar de relatie tussen het opleidingsniveau van de vader en moeder en de warmte moet uitwijzen wat een mogelijke verklaring voor het verschil tussen beide ouders kan zijn.

Gezinsgrootte

Uit het huidige onderzoek is een positief verband tussen gezinsgrootte en stimulerend opvoedingsgedrag van de vader naar voren gekomen, wat inhoudt dat hoe groter het gezin is, hoe meer stimulatie vaders hun kinderen bieden. Echter, eerdere onderzoeken hebben gevonden dat het stimuleringsgedrag van vaders en moeders vermindert naarmate het gezin uitgebreid wordt (Strohschein et al., 2008; Jenkins et al., 2003). Dit wordt door de onderzoekers deels verklaard doordat ouders hun aandacht moeten verdelen. Daarnaast moeten ouders vaak meer werken naarmate er meerdere kinderen in het gezin zijn en besteden de ouders daardoor minder tijd aan de kinderen (Strohschein et al., 2008; Jenkins et al., 2003). Een mogelijke verklaring voor het gevonden positieve verband tussen gezinsgrootte en stimulerend opvoedingsgedrag van de vader in het huidige onderzoek zou kunnen zijn dat vaders met grote gezinnen moeders ontlasten door meer opvoedingstaken op zich te nemen, waaronder het stimuleren van de kinderen. Vervolgonderzoek zal dit moeten uitwijzen.

De gezinsgrootte heeft geen invloed op warmte, structuur en negatieve controle van de ouders. De resultaten uit het huidige onderzoek wijken grotendeels af van de resultaten uit eerder empirisch onderzoek. Uit eerder empirisch onderzoek zijn er wat betreft de invloed van gezinsgrootte op warmte inconsistente resultaten gevonden (Baydar et al., 1997; Davis-Kean, 2005; McBride et al., 2008; Strohschein et al., 2008). Daarnaast is uit eerder empirisch onderzoek naar voren gekomen dat de gezinsgrootte invloed heeft op structurend, controlerend en stimulerend opvoedingsgedrag van ouders (Pinderhughes et al., 2001; Verhoeven et al., 2007; Jackson et al., 2008; Strohschein et al., 2008; Jenkins et al., 2003). Een mogelijke verklaring voor de verschillen in resultaten tussen de huidige studie en eerder empirisch onderzoek zou de matige variatie in gezinsgrootte kunnen zijn. Gemiddeld bestaan de gezinnen in deze studie uit 1,9 kinderen. Gezien er niet veel variatie voorkomt wat betreft de grootte van de gezinnen, kan dit de oorzaak vormen voor de conclusie dat dit geen invloed heeft op warmte, structuur en negatieve controle van de ouders.

Vervolgonderzoek naar het positieve verband tussen gezinsgrootte en stimulerend opvoedingsgedrag van de vader is gewenst, zodat mogelijke verklaringen voor dit verband duidelijk worden. Hierbij is het wenselijk dat er meer variatie voorkomt in de gezinsgrootte van de deelnemende gezinnen. De kans op een mogelijk verband met warmte, structuur en negatieve controle van de ouders wordt dan vergroot.

De resultaten uit het onderzoek dienen met voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd. Er is gebruik gemaakt van een gelegenheidssteekproef. Doordat er gebruik is gemaakt van een kleine steekproefgrootte, 96 moeders en 97 vaders, is de kans op een Type I fout groter. Hierdoor is de kans om een statistisch significante invloed te vinden kleiner (Levin

& Cleophas, 2008). Bij vervolgonderzoek zou er gebruik gemaakt kunnen worden van een groter aantal ouders, zodat de kans op een Type I fout wordt verkleind.

Een andere beperking van het onderzoek is dat het een cross-sectioneel onderzoek is, waarbij de ouders eenmaal en op hetzelfde tijdstip onderzocht zijn. Causale relaties kunnen moeilijk worden vastgesteld naar aanleiding van een momentopname, vanwege tijdelijke persoonlijke en omgevingsfactoren die resultaten kunnen beïnvloeden. Echter, de causale relaties met betrekking tot de onderzoeksvariabelen zijn bijna niet om te keren. Het is namelijk onwaarschijnlijk dat de opvoeding die ouders het kind bieden, van invloed is op de leeftijd, opleiding en gezinsgrootte. Om het opvoedingsgedrag van ouders goed in kaart te brengen is langdurig onderzoek wenselijk.

Verder is er gebleken dat er binnen het onderzoek sprake is van weinig variantie, doordat er weinig diversiteit tussen de deelnemende gezinnen is. Aan het onderzoek hebben goed functionerende gezinnen deelgenomen die hoog scoren op warmte, structuur en stimulatie en laag scoren op negatieve controle. Wanneer er sprake is van weinig variantie tussen de deelnemende gezinnen is er een grotere kans op dezelfde resultaten binnen het onderzoek, waardoor er minder significante verschillen naar voren zullen komen. Tevens hebben veel tweeoudergezinnen deelgenomen aan het onderzoek waardoor generalisatie naar eenoudergezinnen of gezinnen met klinische problemen niet mogelijk is. Het is van belang om voor grotere verschillen tussen vaders onderling en moeders onderling te zorgen. Dit kan bereikt worden door gericht te zoeken naar ouders in verschillende leeftijdscategorieën en ouders met verschillende opleidingsniveaus.

Daarnaast is het nog onduidelijk of de vragenlijsten betreffende het opvoedingsgedrag van ouders valide zijn. Bovendien is het mogelijk dat ouders bij een vragenlijst de neiging hebben sociaal wenselijk te antwoorden, dit kan een vertekend beeld geven van het werkelijke opvoedingsgedrag van de ouder. De sociale wenselijkheid wordt echter verkleind doordat de data van de vaders en moeders anoniem wordt gehouden. Daarnaast zijn er enkele voordelen te noemen voor het afnemen van een vragenlijst. Zo is de ouder expert op het gebied van het eigen gedrag, geeft een vragenlijst inzicht in het gedrag in verschillende situaties en wordt de perceptie van de ouder meetbaar en zichtbaar gemaakt. Echter, het kan zijn dat het vermogen om te reflecteren op het eigen gedrag beperkt is bij de ouder en ouders kunnen de vragen en antwoordcategorieën anders interpreteren. Vervolgonderzoek moet uitwijzen of de vragenlijst valide is. Tevens kan het beperkte vermogen van reflectie op het eigen gedrag met vervolgonderzoek verminderd worden door niet alleen de ouders te ondervragen, maar ook significante personen in de omgeving van de ouders, zoals familie en leerkrachten.

Een positief punt is dat vaders betrokken zijn in dit onderzoek. Eerder onderzoek

is voornamelijk gedaan onder moeders, waardoor er niet een volledig beeld wordt verkregen met betrekking tot het opvoedingsgedrag van ouders. Daarnaast is het feit dat de vaders en moeders uit hetzelfde gezin komen een sterk punt aan het onderzoek, aangezien ouders uit hetzelfde gezin vergeleken kunnen worden.

De resultaten uit het onderzoek hebben implicaties voor de maatschappelijke context. Nu bekend is wat de invloed van de leeftijd van de ouders, het opleidingsniveau van de ouders en de gezinsgrootte op de mate van warmte, negatieve controle, structuur en stimulatie is, kan daar door gedragswetenschappers op ingespeeld worden wanneer er problemen zijn bij de opvoeding van het kind. Risicofactoren kunnen sneller geïdentificeerd worden en de hulpverlening kan effectiever geboden worden.

Literatuurlijst

- Aalbers-van Leeuwen, M., Hees, L. van, & Hermans, J. (2002). Risico- en protectieve factoren in moderne gezinnen: Reden tot optimisme of reden tot pessimisme? *Pedagogiek, 22*, 41-54.
- Atzaba-Poria, N., & Pike, A. (2008). Correlates of parenting for mothers and fathers from English and Indian backgrounds. *Parenting: Science and Practice, 8*, 17-40.
- Augustine, J. M. & Crosnoe, R. (2010). Mothers' employment and educational attainment, parenting, and children's academic trajectories. University of Texas at Austin Population Research Center, 1-7.
- Baarda, D. B. (1^e druk). (2009). *Dit is onderzoek! Handleiding voor kwantitatief en kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff B. V.
- Bakel, H. J. A. van & Riksen-Walraven, M. J. (2002). Parenting and development of one-year-olds: Links with parental, contextual, and child characteristics. *Child Development, 73*, 256-273.
- Baxter, J. (2010). An exploration of the timing and nature of parental time with 4-5 year olds using Australian children's time use data. *Australian Institute of Family Studies, 45*, 1-35.
- Baydar, N., Greek, A., & Brooks-Gunn, J. (1997). A longitudinal study of the effects of the birth of a sibling during the first 6 years of life. *Journal of Marriage and the Family, 59*, 939-956.
- Belsky, J. (1984). The determinants of parenting: A process model. *Child Development, 55*, 83-96.
- Berlin, L. J., Brady-Smith, C., & Brooks-Gunn, J. (2002). Links between childbearing age and observed maternal behaviors with 14-month-olds in the early head start research and evaluation project. *Infant Mental Health Journal, 23*, 104-129.
- Boivin, J., Rice, F., Hay, D., Harold, G., Lewis, A., Bree, M. M. B. van den, Thapar, A. (2009). Associations between maternal older age, family environment and parent and child wellbeing in families using assisted reproductive techniques to conceive. *Social Science and Medicine, 68*, 1948-1955.
- Bornstein, M. H., & Putnick, D. L. (2007). Chronological age, cognitions, and practices in European American mothers: A multivariate study of parenting. *Developmental Psychology, 4*, 850-864.

- Bornstein, M. H., Putnick, D. L., Suwalsky, J. T. D., & Gini, M. (2006). Maternal chronological age, prenatal history, social support and parenting of infants. *Child Development, 77*, 875-892.
- Bradley, R. H., & Corwyn, R. F. (2002). Socioeconomic status and child development. *Annual Review of Psychology, 53*, 371-399.
- Bronstein, P., Duncan, P., D'Ari, A., Pieniadz, J., Fitzgerald, M., Abrams, C. L., Frankowski, B., Franco, O., Hunt, C., & Oh Cha, S. Y. (1996). Family and parenting behaviors predicting middle school adjustment: A longitudinal study. *National Council on Family Relations, 45*, 415-426.
- Buchholz, E. S., & Korn-Bursztyn, C. (1993). Children of adolescent mothers: Are they at risk for abuse? *Adolescence, 28*, 361-382.
- Cohen, P. N. & Bianchi, S. M. (1999). Marriage, children, and women's employment: What do we know? *Monthly Labor Review, 122*, 22-31.
- Cooney, T. M., Pedersen, F. A., Indelicato, S., & Palkovitz, R. (1993). Timing of fatherhood: Is "on-time" optimal? *Journal of Marriage and the Family, 55*, 205-215.
- Coren, E., Barlow, J., & Stewart-Brown, S. (2003). The effectiveness of individual and group-based parenting programmes in improving outcomes for teenage mothers and their children: A systematic review. *Journal of Adolescence, 26*, 79-103.
- Craig, L. (2006). Parental education, time in paid work and time with children: An Australian time-diary analysis. *The British Journal of Sociology, 57*, 553-575.
- Davis-Kean, P. E. (2005). The influence of parent education and family income on child achievement: The indirect role of parental expectations and the home environment. *Journal of Family Psychology, 19*, 294-304.
- Dwairy, M. (2009). Parental inconsistency: A third cross-cultural research on parenting and psychological adjustment of children. *Journal of Youth and Adolescence, 27*, 585-605.
- Dwairy, M. & Achoui, M., (2009). Parental control: A second cross-cultural research on parenting and psychological adjustment of children. *Journal of Child and Family Studies, 19*, 16-22.
- Erlanger, H. S. (1974). Social class and corporal punishment in childrearing: A reassessment. *American Sociological Review, 39*, 68-85.

- Field, A. (3^e druk). (2005). *Discovering statistics using SPSS*. London: SAGE Publications Ltd.
- Garcia, F., & Garcia, E. (2009). Is always authoritative the optimum parenting style? Evidence from Spanish families. *Adolescence*, 43, 101-131.
- Giles-Sims, J., Straus, M.A., & Sugarman, D.B. (1995). Child, maternal, and family characteristics associated with spanking. *Family Relations*, 44, 170-176.
- Groenendaal, H., & Deković, M. (2000). Risicofactoren voor kwaliteit van de opvoeding. *Pedagogiek*, 20, 3-22.
- Grolnick, W. S., Weiss, L., McKenzie, L., & Wrightman, J. (1996). Contextual, cognitive, and adolescent factors associated with parenting in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 25, 33-54.
- Haapasalo, J., & Tremblay, R. E. (1994). Physically aggressive boys from ages 6 to 12: family background, parenting behavior, and prediction of delinquency. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 62, 1044-1052.
- Jackson, A. P. (2003). Mothers' employment and poor and near-poor African-American children's development: A longitudinal study. *Social Service Review*, 77, 93-109.
- Jackson, A. P., Bentler, P. M., & Franke, T. M. (2008). Low-wage maternal employment and parenting style. *Social Work*, 53, 267-278.
- Jenkins, J. M., Rabash, J., & O'Connor, T. G. (2003). The role of the shared family context in differential parenting. *Developmental Psychology*, 1, 99-113.
- Karreman, A., Haas, S. de, Tuijl, C. van, Aken, M. A. G. van, & Deković, M. (2010). Relations among temperament, parenting and problem behavior in young children. *Infant Behavior and Development*, 33, 39-49.
- Kendler, K. S., Sham, P. C., & MacLean, C. J. (1997). The determinants of parenting: An epidemiological, multi-informant, retrospective study. *Psychological Medicine*, 27, 549-563.
- Kitterød, R. H. (2002). Mothers' housework and childcare: Growing similarities or stable inequalities? *Acta Sociologica*, 45, 127-149.
- Klebanov, P. K., Brooks-Gunn, J., & Duncan, G. J. (1994). Does neighborhood and family poverty affect mothers' parenting, mental-health, and social support? *Journal of Marriage and Family*, 56, 441-455.

- Kotchick, B. A., & Forehand, R. (2002). Putting parenting in perspective: A discussion of the contextual factors that shape parenting practices. *Journal of Child and Family Studies, 11*, 255-269.
- Landry, S. H., Smith, K. E., & Swank, P. R. (2003). The importance of parenting during early childhood for school-age development. *Developmental Neuropsychology, 24*, 559-591.
- Levin, M. D., & Cleophas, T. J. (2008). *Zelf opzetten en uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Maccoby, E. E. (2000). Parenting and its effects on children: On reading and misreading behavior genetics. *Annual Review of Psychology, 51*, 1-29.
- McBride Murry, V., Brody, G. H., Simons, R. L., Cutrona, C. E., & Gibbons, F. X. (2008). Disentangling ethnicity and context as predictors of parenting within rural African American families. *Applied Developmental Science, 12*, 202-210.
- Pinderhughes, E. E., Dodge, K. A., Bates, J. E., Pettit, G. S. & Zelli, A. (2000). Discipline responses: Influences of parents' socioeconomic status, ethnicity, beliefs about parenting, stress, and cognitive-emotional processes. *Journal of Family Psychology, 14*, 380-400.
- Pinderhughes, E. E., Nix, R., Foster, E. M., & Jones, D. (2001). Parenting in context: Impact of neighborhood poverty, residential stability, public services, social networks, and danger on parental behaviors. *Journal of Marriage and Family 63*, 941-953.
- Prinzle, P., Stams G-J. J. M., Deković, M., Reijntjes, A. H. A., & Belsky, J. (2009). The relations between parents' Big Five personality factors and parenting: A meta-analytic review. *Journal of Personality and Social Psychology, 97*, 351-362.
- Ragozin, A. S., Basham, R. B., Crnic, K. A., Greenberg, M. T., & Robinson, N. M. (1982). Effects of maternal age on parenting role. *Developmental Psychology, 18*, 627-634.
- Rodriguez, C. M. (2008). Ecological predictors of disciplinary style and child abuse potential in a Hispanic and Anglo-American sample. *Journal of Child and Family Studies, 17*, 336-352.
- Sanders, M. R., & Woolley, M. L. (2004). The relationship between maternal self-efficacy and parenting practices: Implications for parent training. *Child: Care, Health and Development, 31*, 65-73.

- Scaramella, L. V., Neppl, T. K., Ontai L. L., & Conger, R. D. (2008). Consequences of socioeconomic disadvantage across three generations: Parenting behavior and child externalizing problems. *Journal of Family Psychology, 22*, 725-733.
- Sherifali, D., & Ciliska, D. (2006). Parenting children with diabetes and Belsky's determinants of parenting model: literature review. *The Author, 55*, 636-642.
- Straus, M.A. (1994). *Beating the devil out of them. Corporal punishment by parents and its effects on children*. Boston: Lexington/MacMillian.
- Strohschein, L., Gauthier, A. H., Campbell, R., & Kleparchuck, C. (2008). Parenting as a dynamic process: A test of the resource dilution hypothesis. *Journal of Marriage and Family, 70*, 670-683.
- Suchman, N. E., & Luthar, S. S. (2000). Maternal addiction, child maladjustment and socio-demographic risks: Implications for parenting behaviors. *Addiction, 95*, 1417-1428.
- Taris, T. W., & Semin, G. R. (1997). Parent-child interaction during adolescence, and the adolescent's sexual experience: control, closeness, and conflict. *Journal of Youth and Adolescence, 26*, 373-398.
- Verhoeven, M., Van Baar, A., Deković, M., & Bodden, D. (2010). The development of a Comprehensive Early Childhood Parenting Questionnaire (CECPAQ). Unpublished manuscript.
- Verhoeven, M., Junger, M., Aken, C. van, Deković, M., & Aken, M. A. G. van (2007). Parenting during toddlerhood: contributions of parental, contextual, and child characteristics. *Journal of Family Issues, 28*, 1663-1691.
- Wade, T. D., & Kendler, K. S. (2001). Parent, child and social correlates of parental discipline style: A retrospective, multi-informant investigation with female twins. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology, 36*, 177-185.
- Waylen, A., & Stewart-Brown, S. (2009). Factors influencing parenting in early childhood: a prospective longitudinal study focusing on change. *The Authors, 36*, 198-207.
- Woodworth, S., Belsky, J., & Crnic, K. (1996). The determinants of fathering during the child's second and third years of life: A developmental analysis. *Journal of Marriage and the Family, 58*, 679-692.

Youngblut, J. M., Singer, L. T., Madigan, E. A., Swegart, L. A., & Rodgers, W. L. (1998).
Maternal employment and parent-child relationships in single-parent families of
low-birth-weight preschoolers. *Nursing Research*, 47, 114-121.

Parenting: How do parents in the Netherlands raise their child?

**The influence of parents' demographic
features on the parenting dimensions
parents use**

Summary

Background: The influence of parents' parenting behaviour on their children's behaviour has been studied regularly. However, the characteristics of fathers and mothers that influence their parenting behaviour have rarely been investigated. This study was conducted to map the influences of parents' demographic characteristics on the parenting behaviour. The characteristics were comprised of the parents' age, their level of education and the size of the family.

Method: 96 mothers and 97 fathers participated in the cross-sectional research. Fathers and mothers filled out questionnaires concerning the parenting behaviour individually from each other. Using a regression analysis it was investigated whether age, the level of education and the size of the family have an effect on warmth, disciplinary parenting behaviour, structural parenting behaviour and stimulating parenting behaviour. **Results:** The results show that age and the size of the family can predict fathers' stimulating parenting behaviour. It is also shown that the educational level has an influence on mother's warmth. Age has a predictive value for mother's negative controlling and stimulating parenting behaviour.

Conclusion: The conclusion can be drawn that different parenting dimensions can be explained through different demographic characteristics. Differences have been found between fathers and mothers. A further research into these effects is desirable. Through this research, risk factors can be identified quicker and assistance can be offered more effectively.